Поштарина плаћена у готову. Излази сваког понедељника.
17 децембар 1923. ЦЕНА 3 ДИНАРА Година I. број 5.

Културно наслеђе Србије

COMEDIA

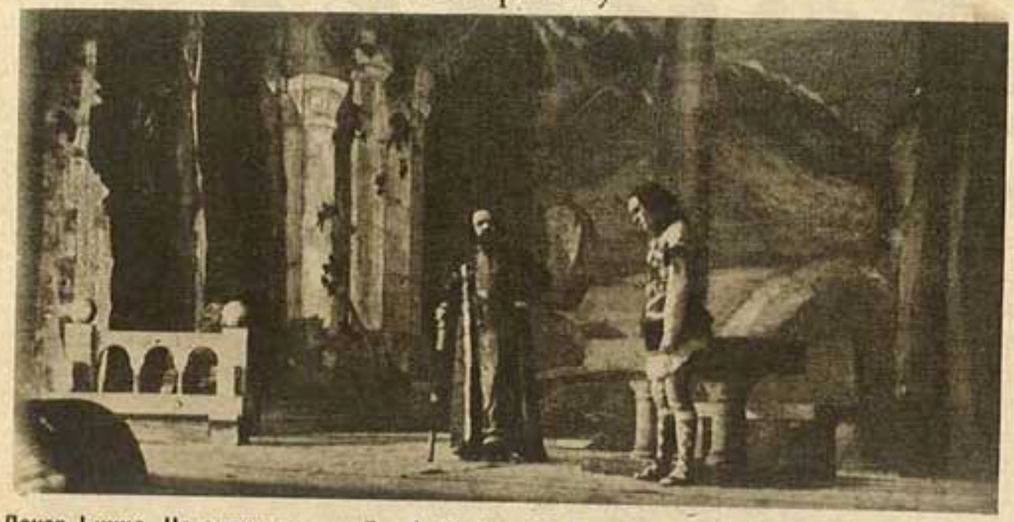
Часопис за позориште, музику и филм.
Уредници: Н. Трајковић и М. Световски. Власник за Издавачко Удружење „Илустрација“ Иван Зрнић, директор „Илустрованог Листа“.

Успех г-ђице Бобић у „Скамполу“

Г-ђица Бобићева је прошле недеље пожњела велики успех у „Скамполу“, који је забележила и талијанска позоришна штампа. — G-đica Bobićeva je prošle nedelje požnjela veliki uspeh u „Skampolu“, koju je zabeležila i tulijanska pozorišna štampa.

Премијера „Урошеве Женидбе“ у београдском позоришту

Декор I чина. На сцени су г. г. Богић (Цар) и М. Поповић (Краљ Урош). — Dekor I čina Na sceni su g. g. Bogić (Car) i M. Popović (Kralj Uroš).

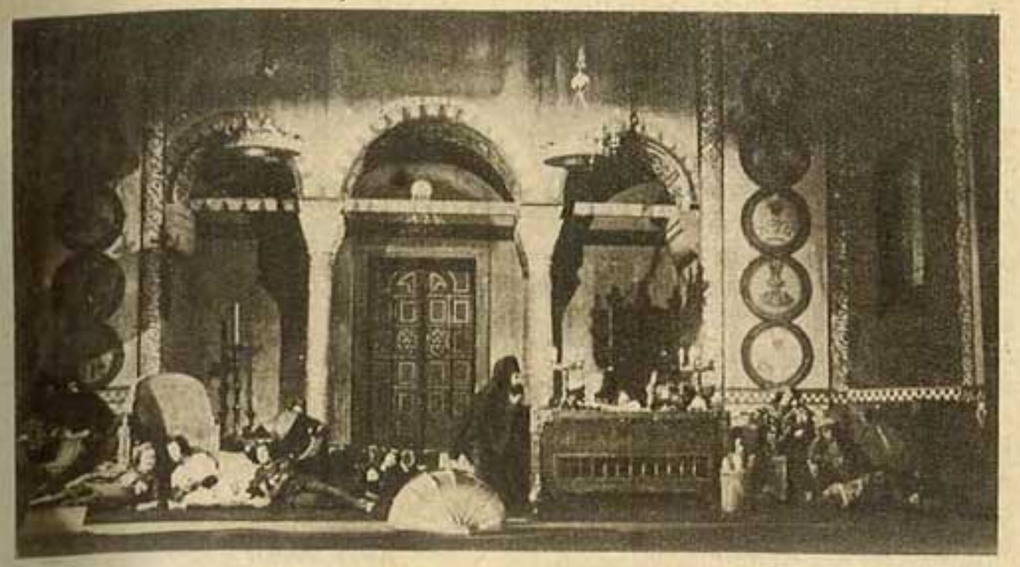
После пет година чекања на приказ, »Урошева женидба« стављена је на позорницу пре - неко вече. Са тим, закаснило се за читав један период душевног живота.

И што је највише импресионирало, у целој историјској и »гиздавој« комедији, како је назива на овом месту г. др. Р. Младеновић, то је заносна поезија, звучни и лаки стихови, ростановски накинђурени и помпезни. У оно време, кад је писао »Урошеву женидбу«, у Београду 1912 год. и на Крфу 1915 године, Бојић онако млад, тек у двадесетим годинама, још није имао сазрелу вештину драматизације, није имао руку мајстора за ефектне сцене, није конструисао личности психолошки основане и живе, него евоцирао, опевао у низу сликова, оне светле фигуре нашег ренесанса, којима се ми дубоко клањамо. Поетично и искрено надахнут за ту евокацију, он је кроз »Урошеву женидбу« дао једну интимну трагедију, ону, коју је он предосећао код Душана, трагедију оца, кад у сину не види своју крв, свога наследника. Кад је започео ову комедију, Бојић можда није ни имао ту концепцију, он је младом, еротичном Синиши, дао централно место. Начинио га је својим јунаком, који ће са заносом и трубадурски говорити о пољупцу, љубави, о оном средњем веку екстазе. Кроз њега, Бојић је изражавао и своју младост. Али свакако, при писању, Бојић је осетио огромну разлику снажног и моћног цара Душана, владара и освајача и блеског, болећивог мудрог Уроша, ког »измирна привлачи«. Та разлика је шекспировски трагична и Бојић ју је нагласио у другој преради, са својом надахнутом речитошћу.

Али колико би лепоте било више, да су сви звучни стихови речени како ваља. Осетили би далеко више ону стару Маћедонију, век нашег господства, свечане моменте наше историје.

М. Световски.

„Comoedia“ се може добити у свима књижарама и код свих продаваца новина. Појединн број 3 динара.

Декор II чина. — Dekor II čina.

Декор III чина. Долазак Душанов. — Dekor III čina. Dolazak Dušanov.

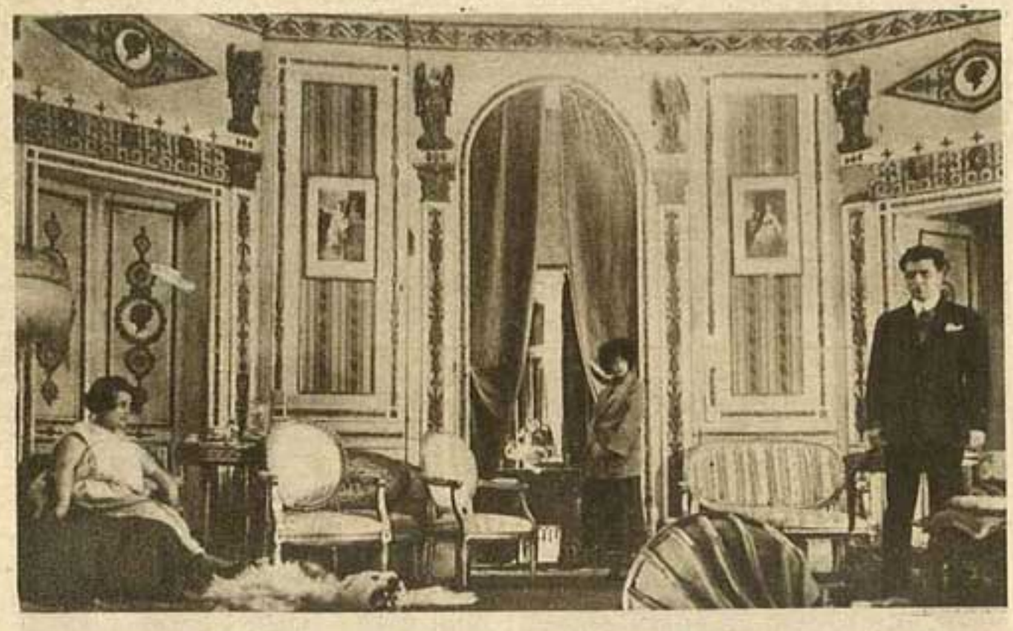
Премијера „Скампола“ на београдској позорници

Никодеми нас је за увек освојио. Можда није било премијере у овој сезони, која је примљена са таквим једнодушним одобравањем, као «Скамполо» у режији г. Ракитина. Освојила је пре свега она инвентивност у ситуацијама, лаки, наелектрисани, живи и духовити текст, који са сцене ваља цео партер у смех; зачаравало је и преимућство духовитости код овог рођеног Аргентинца над правим Паризлијама, који се данас играју у Француској и изводе се по целој Европи. Овај комедиограф од расе, успео је да бриљира цело вече, да држи будну пажњу шест стотина посетиоца «Манежа» и то без великог заплета, у овој конверзационој комедији и ни минута једног није пао. Свакако, много су томе допринели и уметници. Г-ца Бобић, која је достојно Рима креирала Скамполо, без позе и напрезања, изразила је

Декор I чина. На сцени г-ђица Дугалић и г. Богић. — Dekor I čina. Na sceni g-đica Dugalić i g. Bogić.

кроз своју личност, морал г. Никодемиа. У првом чину она је право римско мангупче, које живи од сунца и од улица Рима. Неосетно, кућа инжињера Тита постаје за њу нешто свето, као што јој све собе почну изгледати као храмови, и она се стидљиво за-

Декор II чина. На сцени су г-ђа Паранос, г-ђица Бобић и г. Богић. — Dekor II čina. Na sceni su g-đa Paranos, g-đica Bobić i g. Bogić.

Декор III чина. На сцени г-ђица Бобић, г. г. Богић и Филиповић. — Dekor III čina, Na sceni g-đica Bobić, g. g. Bogić i Filipović.

влачи у ћошкове, у њој се рађа неко нејасно, непознато осећање. Тито (г. Богић) није ружан, добар је, има злу метресу и она се детињски привеже уз њега, хтела би да остане ту, да га служи, да му угоди сасвим. Она остане у његовој кући али тада почиње кроз њу иронисање г. Некодемиа. Мала, чупава римска Мињона из 1921 године, исмева основе социјалног живота нашега доба. Њој је то лако. Цивилизација је није научила да крије своје мисли из учтивости; спавајући у сенци Колосеума, она је навикла да изрекне све што јој је на језику, да без устезања каже све што мисли, ма како то било неугодно и »неваспитано« по нашим појмовима. Може се мислити, какве је ефекте извукао г. Никодеми, после »Пигмалиона« Шоа, тим пре што је био немилостив у своме разголићавању савременог кућног живота. И све до краја, г-ца Бобић, сналази себе. Она је Скамполо увек, у свакој другој соби, у помпезној

Г. Витомир Богић. — G. Vitomir Bogić.

и ултра удобној соби инжињера Ђулија, где је г. Ракитин намерно наместио три канабета, да иронизира још јаче него пишчев текст, и најзад у трећем чину, у новом

стану Тита, где ће остати најзад, да га чека, до његовог повратка из Либије. Остало је још можда код ње нечег ненаглашеног у њеној љубави према Титу, али у истини, тога нема ни у тексту. У г. Богићу, који је врло успешно отворио прво Никодемијево вече, изразио се највише циник. Сцене његове са метресом Франком, где је било потребно унети много мужјачке равнодушности и цинизма, права су ремек-дела. Али у толико је њему било теже, да изрази оне лирске моменте са Скамполом, да се поетски егзалтира једном својом творевином, што је од ништавног мангупчета направио једну даму за којом јуре толики. Недовољно топлине оца у тим сценама. Јер Тито није само будући љубавник него и отац Скампола. Но при свем надахнуто. Г-ђа Дугалић, г-ђа Паранос, г-г. Сотировић, Ристић, Филиповић, Кујачић, носиоци прве Никодемијеве комедије, која се играла код нас, успели су до триумфа.

М. Световски.

Г-ђица Бошњева у улози „Скампола". — G-đica Bošnjeva u ulozi „Skampola".

ВАША ДЕЦА

неће патити од назеба ако купите чојане

КОМОТШУЕ

до бр. 30 за **35** дин. а од бр. 30—36 **45** дин. пар. код

ЂЕРЕ Г. АВРАМОВИЋА

пређе М. Д. КЛИДНЕ

Кнез Мих. 32. Тел. 14—04

Прослава 50-годишњице „Љубавног Писма" у Новом Саду

Управа Народног Позоришта у Новом Саду решила је да прослави педесетогодишњицу »Љубавног Писма«. То ће у исто време бити и манифестација Кости Трифковићу као великом српском драматургу.

Коста Трифковић. — Kosta Trifković.

Прослава ће почети са парастосом 21. о. м. у 10 часова пре подне у Саборној Цркви, где ће чинодејствовати Њ. В. Преосвештенство Др. Иринеј Ћирић, Епископ Бачки. После парастоса ићи ће се на Трифковићев гроб, где ће на помену певати Новосадско Музичко Друштво. По подне истога дана биће одржана свечана академија у магистрату, коју ће отворити г. Радивој Врховац председник Матице Српске пригодном алокуцијом. Затим ће по један ученик-ца мушке и женске гимназије, учитељске и трговачке школе изрећи неколико најлепших речи о Кости Трифковићу, и напослетку ће позоришни хор отпевати од Ј. Маринковића »Народни Збор«. Увече истога дана биће прослава у позоришту, коју ће отворити Господин Бранислав Нушић конференцијом о Кости Трифковићу. После тога ће Управник Народног Позоришта, Г. Др. Б. Војновић прочитати досад необјављену приповетку Косте Трифковића »Пут у Трст«, и најзад ће се приказати »Љубавно Писмо«, где ће улогу Јована играти г. Пера Добриновић. Г. Добриновић је играо ову улогу на премијери »Љубавног Писма«, која је одржана у Новосадском Народном Позоришту 8 децембра 1873 године.

За ову свечаност г. Урош Предић члан Академије Наука, израдиће портрет Косте Трифковића.

На њој ће присуствовати изасланици: Министарства Просвете, Академије Наука, Универзитета, Београдског Народног Позоришта и других институција.

Највећа тапетарска радња

Студеничка 34 **ЂУРЕ РУБЛЕКА** Телефон 32-10

има увек на стовариште најлепши избор свију тапетарских израђевина.

Osječko Kazalište

Gostovanja u operi

Opera je imala dva vrlo interesantna gostovanja. Prvo je gostovanje *Roberta Primožića*, prvog baritoniste zagrebačke opere, 28 i 29 novembra, u operama „Seviljski brijač“ i „Evgenije Onjegin“. G. Primožić dobro je poznat osječkoj publici, jer je prije nekoliko sezona bio stalno angažovan u Osijeku.— Prava senzacija bilo je gostovanje članice beogradske opere, gospođe *Jelisavete Popove* koja je, prvi put u Osijeku, pjevala glavne partije u operama „Tosca“ i „Madame Butterfly“, 4 i 6 decembra o. g.

Operetska premijera

3 decembra o. g. prvi put se u Osijeku prikazivala opereta *„Madame Pompadour“* od Lea Fálla. Naslovnu je partiju pjevala gospođa Štef ka Polić a ulogu komičnog stihoklepca Cjicota igrao je g. Dušan Mitrović.Štefka Polić i Dušan Mitrović priukli su vanrednom igrom svu pžnju publike na sebe. Operetu je ržirao Dragutin Vuković, a dirigvao je kapelnik Rikard Schwarz.

Filharmonijsko udruženje

Filharmonijsko udruženje koje je osnovano početkom ove sezone, a broji oko 60 aktivnih članova, razvilo je vrlo živahnu djelatnost. Predsednikom Udruženja izabran je dr. Milan Čačinović, veliki prijatelj kazališne umjetnosti i tajnik društva za promicanje znanosti i umjetnosti. (Inicijativom ovoga društva osnovana je u Osijeku Glazbena žkola). Do sada su davana dva simfonijska koncerta, a još ovoga mjeseca bit će priredjen i treći koncerat sa interesantnim programom.

Dramski repertoar

Neobičan za osječke prilike bio je uspjeh Tolstojeve drame *„Živi leš“*, koji je prvi put prikazan prošloga meseca, i davao se do sada nekoliko puta pred potpuno rasprodanom kućom. Već odavna nijedna drama nije imala ovakav uspeh. Sada se u režiji Đure Berkeša sprema Moliérova komedija *„Silom bolesnik“*, s g. Tošom Stojkovićem u glavnoj ulozi. G. Aca Gavrilović sprema *„Madame Sans-Gêne“*. Ove će se komedije prikazivati uskoro.

Осечка филхармонија. — Osječka filharmonija.

Необјављене фотографије из живота Косте

(×) Коста и Сава Трифковић браћа од стричева; Стеван Поповић, (××) дугогодишњи начелник града Н. Сада и Коста Трифковић (×). — (×) Kosta i Sava Trifković braća od stričeva; Stevan Popović, (××) dugogodišnji načelnik grada N. Sada i Kosta Trifković (×).

Коста Трифковић, (×) као студент правног факултета са једном пријатељском породицом. — Kosta Trifković, (×) kao student pravnog fakulteta sa jednom prijateljskom porodicom.

Први пут од како постоји позориште, глумци се разврставају по класама.

Поводом претресања о разврставању глумаца, г. г. Сава Тодоровић, председник Удружења Глумаца С. Х. С., и Драг. Гошић п.председник Удружења, посетили су г. Министра Просвете са захтевом да се изведе специјални Закон о Нар. Позориштима који ће регулисати положај глумаца. Г. Тодоровић је био љубазан да исшше за „Comoedi-y" ове захтеве глумаца:

1. Пошто је од Господина Министра Просвете добијен одговор да се за глумце и остале који припадају под осми члан новог чиновничког закона, мора правити засебна Уредба или Правилник, треба исту Уредбу или Правилник написати да има пуну важност, као и Уредба о чиновницима.

2. Да се глумци већ једном престану третирати као учитељи или професори или ма како друкчије, по да једном имају свој уметнички ранг без обзира на поређење са положајем секретара, писара, инспектора и т. д.

3. Да Закон о позориштима, који је пред Господином Министром Просвете, што пре буде изнесен пред Министарски Савет, те да га овај, као свој предлог изнесе пред Народну Скупштину.

4. Да се Обласним Позориштима, чији чланови данас у истини гладују, или да субвенција, да пристојно награде своје чланове, или ако су та позоришта држави на терету, нека их затвори и допусти слободно отварање позоришта.

5. Да се путујућим позориштима и њиховим члановима који се боре вечито са крајњом бедом и невољом, вршећи корисно своје културне мисије и по најзабаченијим крајевима државе, једном осигурају дани старости од стране државе, признавањем извесних година службе за пензију, и да не морају као и до сада свршавати живот без хлеба и крова над главом.

Нарочито нови Закон о Позориштима, треба што пре да изиђе пред Народну Скупштину, јер он регулусава сва остала унутрашња питања, а нови закон о чиновницима само категорисање и разврставање.

ПОЧЕЛА ЈЕ ПОЧЕЛА ЈЕ

продаја чувене и у целом свету познате обуће марке

„САЛАМАНДЕР"

у стоваришту КНЕЗ МИХАЈЛОВА улица 17, Београд.

Позива се грађанство на преглед и оцену робе »САЛАМАНДЕР«

Квалитет и цена ове робе свакога ће определити на куповину.

МУЗИЧКИ ЖИВОТ

„Лисински" пева талијанске мајсторе XVI. века

Мало историје музике

У свакој и најобичнијој историји музике, од Римана, од Домера, од Комбарјеа, посвећено је почетцима, првом врењу и младости савременог европског музичког строја место претерано велико, које с највећим трудом пребројавамо. Нама изгледа невероватно чудо да су ствари које су нама данас јасне као дан морале да сазревају током читавих векова. Човечански дух, крчећи пут, посрчући, задијан, у најмарљивијем раду, у огромној напрегнутости, долазно је до обичних, јасних и простих резултата који сачињавају темељ данашњег уобичајеног мишљења. То потиче отуда — и ово желимо особито да нагласимо — што се музика није стварала све време по једном унапред одређеноме плану. Било је, наравно времена, када је каква велика реформа сасвим природно доводила читав низ промена, које су се дале из ње извући као просте даље последице.

Међутим, талијански мадригалисти из XVI. века хтели су једно, а постигли су друго. Они су хтели да обнове класичну грчку музику, по своме најбољем разумевању. Они су били људи Ренесансе који су хтели, у недостатку сачуваних рукописа грчких, да надокнаде тај губитак помоћу свог логичког трагања о суштини грчкога певања. У ствари пак, они су повели достадашњу учевну музику 15-ог века другим путевима. Музика 15-ог века, била је на свој начин, учена и заплетена, али за наше савремене уши **проста психолошки.** То јест компликација је било, али у звучењу и преплету гласова, — а никако не у боји, у покрету, у психологији, у доживљају, у временској динамици. Једном речи та је комбинација и заплетеност била, за наш укус, више мртва, изван времена, увек себи слична, једноставна, равномерна. Ново доба донело је компликованији, *унутрашњи живот* у музици — а ослободило се, у многом, од спољашње, *формалне компликованости.*

Најмање што можемо рећи о иницијативи »Лисинскога«, то је да је високо похвална. Она је доказ да друштво ради са правим уметничким полетом, да му није стало само дати на двоје на троје спремљен концерт, већ да су највеће уметничке амбиције за њега обавезне. То је једно заиста европско друштво, коме можемо приступити са европским мерилом.

Г. Барановић, диригент топле руке (ако се тако може рећи), давао је снажан један и благородан живот старинскоме везу гласова. Хор његов, под знаначком сурдином, умео је да се сналази по свима раскрсницама гласовних уплета. По неки пут зажалили смо што ипак интимна природа појединих укрштаја није могла довољно лако и неприсиљено да се изиђе. Баш због тог вечитог запта утишаности и средсређености морао је понеки склад да испадне мало крут, за наше појмове. Али те тоталне неприсиљености у овлашним мадригалима и не може данас бити нигде

у зборовима — можда је она кадра понићи само на маленом подиуму камерних концерата.

Несумњиво би »Лисински« могао да се такмичи са сваким континенталним друштвом, у извођењу свог ренесанског програма, а г. Барановић несумњиво је гордост музичке Југославије.

Станислав Винавер.

У раду на музичкој култури

Г. *Новак*, који је у колу Ср. Сестара одржао успело предавање о *„Лисинском"* и његовоме раду, био је љубазан да нам за *„Comoedi-y"* да мали интервју о циљевима и задатцима »Лисинског«. Он говори обавештено и обилато, и ми жалимо што нам простор не допушта да изнесемо до у танчине све његове ентузијазме, и жар његове вере у успех Лисинскове мисије. Мисија »Лисинског« на *националноме пољу* довољно је позната. *Југословенско држање* донело је друштву мучне тренутке прогањања, још од 1910 године, али и ведро убеђење да је само тај и такав рад достојан југословенских интелектуалаца. (Јер »Лисински« је поглавито састављен од интелектуалаца). Г. Новак прича, са гордошћу, детаље о прогону Аустријанаца, о забранама, о кињењима, о шиканама. »Лисински« је остао веран себи.

И на *културном пољу* »Лисински« је остао себи веран. Када су први пут иступили пред публику са савршено *модернистичким програмом*, Загреб није хтео да их чује. Сала је била празна: свега 24 особе. И то су још били на програму модернисте Хрвати: *Добронић, Лотка, Широла, Станчић.*

Али је »Лисински« истрајао. Данас су његови концерти увек дупке пуни. »Лисински« негује само зборове *a cappella* (без пратње инструмената). Поред великих ствари *Ренесанса*, поред *југословенских попевака*, »Лисински« негује и *најсавременији репертоар.* Сада спрема Французе, и то: у првом делу 16 век, а у другом последње године 20-ог века. Као на каквом »Фестивалу« у сред Париза, на Rue Saint Jacques, код Венсана Дендија.

Љубав чланова за своје друштво велика је. Они су способни за све жртве. Они верују у своје руководиоце, и у своју животну мисију, која је: *ширење културног југословенства*, и *ширење нивоа опште културе*, помоћу песме високог музичког значаја.

Досада је »Лисински« имао успеха на оба своја поља. Али, они не застају. Они спремају нове програме.

•

Београдски концерат приредило је друштво „Цвијета Зузорић". Сала је била препуна, одушевљење огромно. После је код „Коларца" била интимна вечера на којој је, од стране „Comoedi-e" присуствовао њен музички уредник. Многе угледне личности београдског културног живота, преплавиле су „Коларац" да одаду признање „Лисинскоме". Било је весело, интимно и наздрављало се много. Гости су одушевљени били пријемом и топлим разумевањем. Пре концерта био је свечани пријем у „Станковићу".

Sve rukopise i slike za list treba slati glavnom uredniku Nikoli Trajkoviću, Beograd, Skopljanska ulica 18.

Поводом гостовања „Лисинског"

Нова поклонења сени дубровачке лепотице

Лепа инспираторка нашег ренесанса, полако оживљује. Име Цвијете Зузорић, опет почиње да кружи не само дубровачком републиком и једним кутом Апенинског полуострва, као некад у XVI веку. него кроз целу једну велику Краљевину. Оно буди интересовање за уметност, оно усхићује неким далеким, лепим успоменама. Једно вредно друштво пријатеља уметности, основано у Београду пре годину и више дана, названо именом ове лепе и умне Дубровчанке, започело је акцију, за уметност, у духу ове жене, која нам беше не само Мадам Рекамије, него и нешто више. »Лисински« у Београду, био је један акт вредан пажње и поштовања, а затим акција за подизање уметничког павиљона, акција за изложбе итд., све је то активност, ретка у наше непожртвовано доба. Музичка, ликовна и књижевна секција овог вредног друштва, учинили су да се полако, у времену Тутанкамена, разгласи поново име ове краљице духа, која је владала срцима многих наших и италијанских поета, па и Таса, вероватно. Полако и све више се евоцира оно доба чувеног салона у Дубровнику, где је она примала писце ода и мадригала, с ове и с оне стране Адријатика, кад су се серенаде и маскараде правиле у њену част и славу, кад је поета Доминико Златарић лудовао од љубави за прекрасном дона Флором, која је најзад постала маркиза Пешцони, отишла у Фиренцу, али није заборавила Дубровник. И ако су у то доба Италијом ходали Михел-Анђело и Палестрина, Бокачи и Тасо, Симонети, Веронезе и Тинторето, она је волела да пређе у републику дубровачку и да отвори прозоре свога дома. Ту је под њеним троном, Дучетић писао Dialogo del' amore i Dialogo della bellezza, ницали су стихови и она је сама, препуштајући се екстази душе и срца, писала стихове. Њена појава значила је епоху у нашој дубровачкој књижевности.

Кажу, кад је румунска краљица Марија видела њен портрет у Дубровнику, толико је била очарана, да је замолила сопственике, да фотографише портрет, заједно са старинским рамом. Тако је лик Цвијете Зузорић украсио синајске апартмане, естетичне и духољубиве краљице Румунске. Други примерак, репродуковали смо ми за „Comoedi-y".

М. С.

Јесте ли посетили **ново отворени**

ДЕПО ЧАРАПА Р. РОМАНО

Краља Милана ул. 99. Славија

Будите уверени да на сваком пару чарапа који тамо купујете уштедите свакако најмање 10 динара.

Које модерне игре освајају у Београду?

Ове године несумњиво нема оне играчке грознице која је владала у прошлој сезони, али су модерне игре напротив толико освојиле, да су постале неискључиве на свакој игранци. Намргођено око старе генерације затворило се. Цео свет је навикао да у модерним играма гледа, не неко проклетство или бич божји, него сасвим обичну појаву, која се мора примити. И Београд и цела наша земља игра, игра...

Али које су новости сезоне 1923—24? Обратили смо се г. Петру Стојићу, председнику удружења професора играња и оснивачу првог српског института за модерно играње, да нам он каже. Г. Стојић нам је у одговору написао:

»Прошле сезоне био је furor 2 од ванстепа, бостона, шимма и тангоа, а сада се може рећи да су многе од тих омиљених игара просто на просто напуштене.

Најбољи пар у школи г. Стојића. — Najbolji par u školi g. Stojića.

Г. Петар Стојић, проф. играња. — G. Petar Stojić, prof. plesa.

Фокстрот је сахрањен за вјеки вјеков и на место његово је дошао фокс-бле (foks bleue), далеко лакши за играче, елегантнији у својим линијама,

Тако исто долази још једна нова игра која много осваја у Београду La-Java. Ова игра је сама по себи грациозна, до врхунца естетички изведена, и њен темпо вас подсећа на старе валцере и мазуре, који су вртили и главу и срце наших старамајки. Сама La-Java је у ствари један мазур, прерађен у модерну игру и да се брзо научити, само ако се мало знају кораци мазура или валцера каквог.

Од прошлосезонских игара још увек су омиљени: шими, бостон, (који је, изгледа, најрадије примљен), ванстеп (игра се сада много мање) и танго, без кога се не може. Истина, овај данашњи танго није онај примитивни, пред ким су дрхтали од љутине роди-

тељи многих дама, већ сувише прерађени, тако да данас личи више на једну модерну шетњу у ритму музике«.

КАМФОР КРЕМ

за чишћење и улепшавање лица

Чувен са својих сјајних особина, одликован је високим именом Њ. В. Краљице С. Х. С.

МАРИЈЕ

Исти крем употребљава се поред НАШЕГА ЈОШ И НА РУМУНСКОМ И ГРЧКОМ ДВОРУ.

Израђује Козметички Лабораторијум

ЊЕНАДА РАНКСАВЉЕВИЋА,

Краљ. Дворски Дамен Фризер

КРАЉА МИЛАНА 14 мезанин. ТЕЛЕФОН 25—26

Добија се у свима апотекама, дрогеријама, парфимеријама и финијим галантеријским радњама.

ПРИЗНАТЕ МАРКЕ ОБУЋЕ

МУШКЕ, ЖЕНСКЕ :-: И ДЕЧИЈЕ :-:

ПРИЗНАТЕ МАРКЕ

НАЈВЕЋИ ИЗБОР ПРЕПОРУЧУЈЕ

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ ОБУЋЕ

ЈАНКОВИЋ и КОМП.

КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛ. БР. 3. — БЕОГРАД.

Поглед на савремени руски балет.

Ту скоро у Париској Опери, играла је у једноме чину »Заспале Лепотице« славна руска класична играчица Вера Теофилова. Играла је и освојила Париз.

У публици је била чувена Ана Павлова. Она је пажљиво пратила игру своје старе пријатељице, заносила се њоме заједно са другима и, најзад, послала је на бину ово писамце:

»— Драга Веро, — у дане када смо изгубили отаџбину — отаџбину велике руске уметности, ја осећам дубоку радост гледајући сјајну уметницу нашега балета на првој француској бини....«

Павлова, Кшесинска, Карсавина, Теофилова, Јегорова, Смирнова... То су славна имена руског класичног балета. Када је нека америчка делегација у Петрограду посетила балет, још непознат Америци, Американци, који су много што шта видели, били су просто згранути:

— Шта је то?

— Како: шта... То је руски

Тамара Карсавина. — Tamara Karsavina.

балет.

— Да, али на вашој сцени, зими, када влада мраз и снег, прелећу по бини љупке лептирице, цветају дивне, фантастичне орхидеје, а ноге играчица и не дотичу се земље.

Данас је томе брижљиво чуваном балету нанет тешки ударац. Све се до крајности примитивизирало: и режија и креатори.

Све најбоље балерине и играчи разишли су се по беломе свету. Карсавина је у Софији, Кшесинска у Ници, Павлова је сада у Америци. Играчи: Мордкин, Фокин, Владимиров, Романов, Обухов — сви су такође у Европи.

У Москви је остала балерина Белцер, у Петрограду Спасивцева и Лопухова. Све су се оне

Нацрт костима за пажа од г. Бакста. — Nacrt kostima za paža od g. Baksta.

Ана Павлова у балету „La libellule". — Ana Pavlova u baletu „La libellule".

М. Фокин у балету „Danse russe". — M. Fokin u baletu „Danse russe".

раније подављивале у епизодним улогама.

Бисерна огрлица, конбинована са огромном вештином, огрлица, у којој је свако зрно са дубоког морског дна распала се и бисерје се просуло по целоме свету...

Први покушаји руског балета везани су за имена Камарзоа и Тальонна, са којима је отпочела једна француско италијанска ера његова. Руски балет је имао велике учитеље, као што су Петипа, Чикети и Гердт, а затим Кшесмински, Легат, Јогансон и Адрианов. А последњу реч дао је Фокин својом стилизацијом класичних игара.

Сада, разбацан по целоме свету, руски балет је у кризи.

Нису многобројне руске балерине, које су око себе груписале читаво једно позориште. Те је среће била Јелена Смирнова, која са својим романтичним позориштем гостује по Европи. Од других балерина отвориле су своје школе у Берлину Сједова и Едуардова. А у Београду, скромно и незапажено, ради у традицијама класичног балета Јелена Пољакова, коју Петроградјани памте по оном нераздвоивом игрању са Кшесинском и Кјакшт.

Класични балет руски то је један узвишени, величанствени храм, у који су сада дрско продрли звуци џаз-банда са његовим улично еротичним фокстротима и шими.

Ал. Ксјунин.

Манифактурно Галантериска радња **Тихомира Л. Павловића, Београд**

Кнегиње Љубице бр. 5. — Близу Прометне и Савске Банке

ПРЕПОРУЧУЈЕ:

ШТОФА за женска и мушка одела и капуте, Селескина, Клоти и пресованог, СВИЛЕ швајцарске, Фулара, Сатина, Порхета белог и у боји, ПЛАТНА у свима ширинама, ЦВИЛИХА за душеке и завесе, ЧИПКАНИХ ЗАВЕСА, ТЕПИХА на метар, ШТОФАНИХ ЧАРШАВА, ПОДКОШУЉА зимских и кошуља мушких, Краватни, Мидера, Чарапа мушких и женских и разне друге робе.

Цене јефтиније но игде у Београду. 1—1

Будућност уметничког филма

Филм преживљује данас малу кризу. Они филмови који су у Европи донели највише прихода, а и највише коштали, историјске реконструкције, постале су немогуће. Од Грифитовог монументалног филма, »Нетолеранција« до Кертесовог »Младог Медарда«, који је иначе ванредан, све је исцрпљено у овом жанру. Сва историјска времена, све историјске личности изнесене су и оживљене. Режисери и глумци довели су до кулминације и даље се, наравно, не може.

Детективски и авантуристички филмови нису више популарни. Остају једино комични и весели филмови. Уметнички фим није доспео још до својих висина и још нема оног утицаја а да би се у том смислу могло говорити о ренесанси филма. Филм дакле још није у свему уметност. Прво и прво, прави филмски сиже још није такорећи ни пронађен. А у оваквим филмовима, поетичним, он мора да игра врло важну улогу. Стил, експресиван до могућности, сада се изграђује. Непријатељи филма питаће после тога:

— Па добро у чему је онда тај ваш, толико хваљени филм?

Ево: Од како је пронађена кинематографија, 27 година, а нарочито последњих десет, филм је показао све могућности које има у себи. Доказало се да се помоћу њега могу изразити такви осећаји, такве емоције, и идеје, на које остале шест уметности нису ни могле помислити. Он се што више дотакао елементарном снагом примордиалних осећаја, изразио човека неизвештаченог, дете природе ако хоћемо. Без лажи (види каубовске филмове). С друге стране пропашао је једну модерну комику, нову и сасвим у вези са нашим техничким веком.

Карикатура г. Бошка Токина, од г. Жедринског. — Karikatura g. Boška Tokina od g. Žedrinskog.

(Види комедије Чаплина, Сенета, Фатија, Харолд Лојда и других). Филм је наново открио природу, дао нов смисао лепоти реализма, нагласио надреализам; оперише помоћу симултанеитета. Оправдао је динамизам, створио сугестивност акције, и најзад створио синтезу акције, брзине, светлости и *спојио временске уметности са просторним.* Неизмерно богатство елемената за нове конструкције.

Узмите сада оне филмове као што су »Калигари« (Вине), »Уморна смрт (Ланг), «Улица снова« (Грифит), »Точак« (Ганс) »Дон Жуани Фауст« (Лербије), »Шлос Фогелед« (Мурнау), »Торгус« и друге филмове који су компоновани резултатима и елементима нових уметничких праваца, кубистичко-

експресионистичких, видећете колико су они продрли. Видећете колико нове конструкције, синтезе и стилизације имају неслућену моћ у филму. И колико откривају и какву поезију имају. Истина, сви ови филмови форсирају мало стилизацију и апстракцију што није потребно, јер филм у својој суштини има већ нешег апстрактног, али ови филмови, и други новији, упућују филм новим правцима, уводе га у нову епоху, нову атмосферу, дају спиритуалистичке инјекције филму коме још прети опасност потпуног комерцијализовања.

По мом мишљењу најближа будућност филма још није у поетичном филму. И није ни потребно: режисери и уметници филма треба да пронађу потпуни израз, нове методе и дефинитиван стил, и сижеје. А дотле триумфоваће амерички комични и весели филм. Јер су они данас најсавршенији.

Бошко Токин

ФИЛМ

Личности које долазе у Београд

Фати и Лила Ли. — Fatti i Lila Lie.

Фати

Фати (или управо, Фати Сермбјукли), дебели грађанин U. S. A., члан разних друштава, филмски глумац првога реда и један од најдебљих глумаца уопште, у исто

Фати у филму са Чаплином. — Fati u filmu sa Chaplinom.

време је једна од најомиљенијих фигура београдских кинематографа.

Стварно, ако често гледамо Фатијеве филмове, ми ћемо опазити код Фатија толико комичних сцена и геста, какве нигде иначе не видимо. Пре свега хумор се састоји у томе, да се мала грешка увећа, а велика способност умањи. У томе смислу не смемо посматрати Фатија. Он је нешто друго. Код њега је комика у нелогичности његових осебина, супротности у раду, немогућност (логична) оне акције, коју он спроводи, а што је најглавније: непосредно дејство саме његове фигуре, која је силно дебела, хермафродитска, блазирана, са једним изразом лутке, жене и детета.

У томе смислу компонован је сваки Фатијев филм. У томе смислу удешавана је његова акција. И у томе жанру изнесен је цео низ конфликата, циркуских чуда, озбиљности, акробатије, лудости и т. д.

Фати ствара једну акцију, где је апсолутно особен.

Фати игра и карикира сваки рад: био он љубавник, трговац или лекар.

Фати игра фаталисту.

Фати решава сваку компликацију смехом.

Фати производи површну лукавост и апострофира детињство.

Фати игра еластично.

Фати колосално карикира љубав и еротику. Он игра сасма хермафродитски: слатко наивно и без осећаја за пол.

Фати даје одличну импресију лутке.

Тако то велико дете, колосална замена за »Пупентеатер«, ствара пред нама најлепше сцене. У филмовима, које смо видели у Београду (»Боснини« филмови: Фати краљ петролеја, Фатијеви сватови, и други мали филмови), па они, које ћемо ускоро видети (Фатијеви милијони, неверни пријатељ, Фатијево путовање и т. д.), свуда се ту види једна пре свега одлична режија, композиција у правом смислу американска, затим Фати као фигура, сукоби са одличним партнерима (Чаплин!), моћ класичнога решења (deus ex machina!), а поред свега смешно Фатијево запрепаштење, спонтани гестови и на крају одлични оптимизам.

Може се рећи, да Фати поред Харолд Лојда најбоље карикира Америку а највише освежава Европу.

Сирените само за десет корака из Кнез Михајлове улице и већ сте
уштедели 25%
јер

препоручује своје увек богато стовариште
СВАКОВРСНЕ ГАЛАНТЕРИЈСКЕ РОБЕ
по најјефтинијим ценама.

Млади Медардо

Продукција: Саша. — Режија Кертес.

„Comoedia" је већ писала о овом филму и у кратко изнела његов интересантни садржај. Али морамо поновно, пред његову београдску премијеру, да

Агнес Деспер и М. Варконьи, главни интерпретатори филма „Млади Медардо". — Agnes Desper i M. Varkonji, glavni interpretatori filma „Mladi Medardo".

истакнемо потпуну вредност овога филма.

Филм је пре свега историјски, али не баналио историјски, који увеличава велике а умањује мале личности. У овом филму верно је приказан живот, стварност, која је готово увек иста и никада легендарна, тек по који пут само мало необична.

Филм се догађа у Наполеоново време, када је он заузео Беч и био на врхунцу своје славе. И онда долази маса интересантних момената из живота Наполеонових војника, француске породице Валоа и бечког младића Медарда Клера.

После тога следује интересантни и мало експресивни тренутак, у којима одлично игра Михајло Варконьи (Медардо). Фина игра у дилемама, страст, освета и морална снага, част и смеоност. А доцније опет часови трагедије, ужасно лудило и хистерични грч, моћ екстрема и сјајни гестови претње, беса и мржње. Варконьи је у тим моментима изванредан. Агнез Деспер добро му парира и њена улога тако је играна, да може поднети снажну и одличну игру Варконьиеву.

Овај филм инсцениран је као и досадањи бечки историјски филмови. Тај декор је јединствен у Европи, а живи декор, маса, тако је удешен, да значи један велики плус.

Реконструкција старог Беча из почетка 19 века, за филм „Млади Медардо". — Rekonstrukcija starog Beča iz početka 19 veka, za film „Mladi Medardo".

Багдадски просјак

(Кисмет)

Оријенталски филмови, који су од неког времена силно симпатични кинематографској публици, добили су још један комад америчанске марке, који својом одличном игром глумаца и сјајном режијом даје необичан примерак ове врсте.

Садржај је типично оријентални. Неки просјак Омар из Багдада хтео је да се освети своме старом непријатељу Завану »белом шеику«, који је Омару убио сина и отео жену. Омар је живео од милостиње пред џамијом и ту опази Завана, који је дошао да тражи свога сина. Омар сачува онај новац, који је добио од Завана, да га послије помоћу тога пронађе. Кад је хтео да украде неке скупоцене хаљине, да се лакше приближи Завану, ухватише га на делу и доведоше пред свирепог везира Манзура. Манзура уцени Омара: или да убије калифа, који је везира често псовао због крволоштва, или ће га дати убити због крађе. Омар је морао да пристане на прво дело, јер је хтео да живи и да се свети Завану. Међутим Манзур је опазио лепу Омарову ћерку Марзину, даде је довести к себи и обећа Омару, да ће је узети за жену, ако изврши његову заповест.

Ту у везировој палати упозна Омар бившу Манзурову љубавницу Кут-ул-Кулуб, која се заљуби у сјајно обученог просјака. Дотле се Омар спремао да убије Калифа, али га ухвате и баце у затвор. Ту се случајно срео са Заваном, који због неког деликта лежао већ неколико дана, те га као свог крвног непријатеља убије. И када дођоше гавази, да изведу Завана, који је добио амнестију, Омар се вешто извуче напоље као да је он Заван, а мртваца остави у затвору.

Калиф је често одлазио преобучен међу народ, и тако једном случајно опази Омарову ћерку Марзину, те се у њу заљуби. Али доцније, он је никако није могао пронаћи, јер ју је Манзур затворио у свој харем.

Чим се Омар вратио из затвора к Манзуру, он случајно препозна у њему сина Заванова, јер ја Манзур носио своју породичну амајлију. И кад је Манзур ушао у купатило без оружја, Омар га убије. Његова освета била је потпуна.

Међутим је Калиф пронашао Марзину и узме је за жену. А стари Омар оде задовољан да настави свој занат пред џамијом.

Филм је пун динамике, темперамента и садржи целу галерију одличних глумачких гестова описа Скинера, Елинов Ферове, Хамилтон Ребела и Леона Барија. Нове америчанске снаге, са рутином, која изгледа да је атавистичка, са много смисла за комплетацију и хармонију група, те снаге чине овај филм једним од првих и најбољих филмова овога жанра.

Сцене из филма „Багдадски просјак"

(Кисмет)

НАЈЈЕФТИНИЈЕ ЦЕНЕ
и
НАЈБОЉУ РОБУ
Добићете ако купите собни канцеларискн намештај
у радњи
ДАНИЛА Ј. ГРГИЋА
Карађорђева 67. Телефон 28-61

Улаз у Скадарлију. --- Ulaz u Skadarliju.

Чича Илија:

Скадарлија своме Ђури Јакшићу

Пре неколико дана, поводом 45 година од смрти нашег великог песника, у Скадарлији је образован одбор неколицине староседелаца, који су одлучили да ставе спомен-плочу на кућу № 34 у Скадарској улици, где је некад живео и умро Ђура Јакшић. Тим поводом, врло љубазни чича Илија Станојевић, написао је за Comoediu ове успомене.

Пре четрдесет и пет година на овој кући није било броја нити оног пиварског димњака у позадини. Поред капије и оног зида до ње био је — преко целе улице — велики лук са два отвора. Целом површином лука биле су спроведене водоводне цеви које су спроводиле воду са »Булбулдера« за »Чукур-чесму«, »Сакачесму«, »Малу-чесму«, и »Циганску-чесму« пред »Шалитраном«. Испод Ђурине куће, до самог зида, и данас се види траг чесме која се спајала са двориштем куће до ње. Ова чесма није имала нарочити назив; њу су обично звали: »Циган-малска«, или: »Циганлија«. Скадарска се улица од постанка — па и дуго година — звала: »Циганска мала« и тек, неколико година после смрти Ђурине добила је назив: »Скадарска«. Зашто се некад звала: »Циганска«, а зашто: »Скадарска«, објаснићу други пут.

Ђурина сахрана

До дана Ђурине сахране Циганска-мала никад није видела толики скуп људи од положаја. Сем министара било је и војних лица, пак ратника са Дрине и Јавора. Било је Црногораца, Херцеговаца, другова његових с којима јепокојник посведневно седео за столом № 6 у Зервиној кафани, данашњој »Опери« на Булевару.

Кад се је овај величанствени поход од господе, спуштао од Булевара на ниже ка Ђуриној кући, сиротиња је извиривала из својих удерица и зачуђено посматрала ову елиту која се снисходила сићи у овај сиротињски кутак и шапатом са запиткивала: »Боже, шта ли ови људи траже код нас?« — Најзад се и сами кренуше за господом. Наравно, у пристојном одстојању. А кад господа стадоше пред кућу Ђурину, а неки чак и уђоше у њу — да изјаве саучешће — тек тада међу сиротињом наста чуђење и шапатом се запиткиваху: »Море, да не станује овде какав министер?« — »Поздравио те, министер«. »Министер у Циганску малу?...

Кафана „Вук Караџић". — Kafana „Vuk Karadžić.

Чувена кафана „Три шешира". — Čuvena kafana „Tri šešira".

баш, погоди!« Типографи, који су стојали преко пута објаснише им: да је умро г. Ђура, а они су дошли: да певају »Свјати Боже«. Фурунџија, комшија Ђурин, дрпну ме за рукав и тајанствено запита:

— Који, рече, да је умреја?

— Па, г. Ђура.

— Море, знам да је умреја Ђура типографин, ама због кога дођоше ови одозгор?

— Па кажем ти — због г. Ђуре.

— Е, па лепо... ама што ће министери на пратња од еден типографин?

— Зато, што Ђура није био типограф, него учеван човек, и што је писао књиге.

— Ич му не разбирам. Како може човек да живи у сиротиња сас тако голем памет?!

— Видиш, да може.

Стојан се лупи по челу и прошапта: »Бре, бре!«

— Шта је, Стојане?

— Ништо, господине. — Бре, бре мој резил нигде га нема!

— Зашто?

— Ништо, ништо није: — неје за казување. Бре, бре, човек пише књиге и такав резил. — И убриса сузе. Сигурно му је Ђура био нешто дужан, а овај скромни и поштени Македонац није хтео да се то дозна па се вајкао што му није и више шта учинио.

— Хоћеш ли и ти на пратњу, Стојане?

— Како да не, молим ти се брате! Зар комшије па да го не пратим, и још писаше књиге! А много ли написа?

— Иха! Пуно, пуно!

— А, јели су јуначке?

— Све, све јуначке.

— Сирома, г. Ђуро! Такав ксмет да дочекаш! Кад писуваше књиге ниĸи да те погледа, а сад? Пази како се сабрали око њег како да је министер! — Отпаса и хитну је преко ћепенка: »Дете, сине, земи ова кецела и дај ми ћурче од амурлук, ће ојдим поза господина Ђуру. А кад дојдат овија сироти жени изоздан, да ги даваш лебец без пари и да ги речеш: газда ви дава лебец за покој душа на г. Ђура. Пари ич да не земаш! — Кад је навукао ћурче он се обрати мени: Је ли ћеш сас онија у куп, или ћеш сас мене?

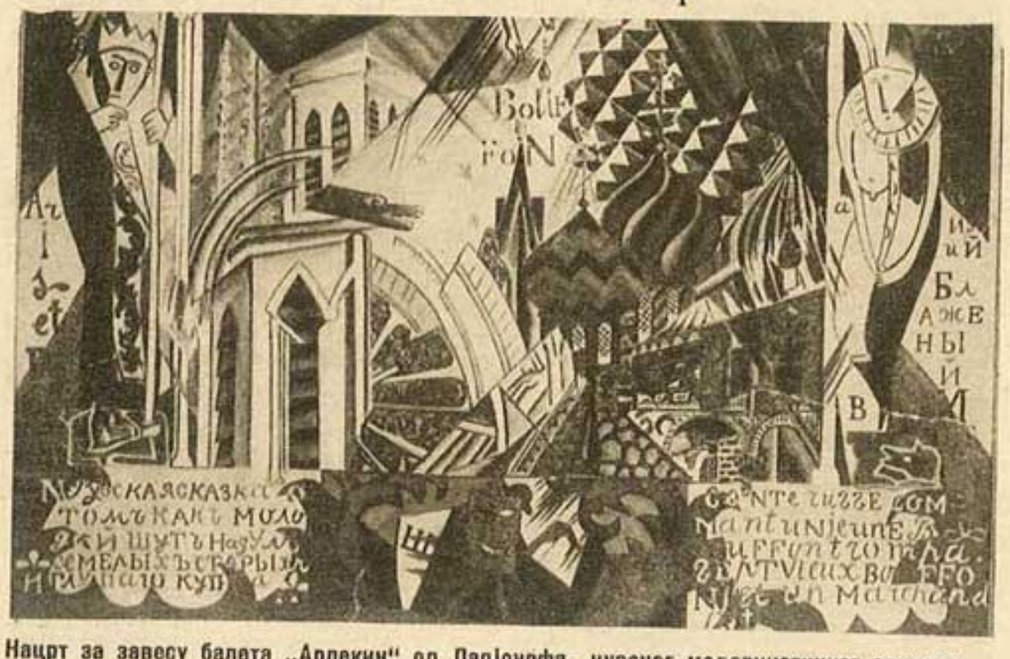
— С тобом ћу.

— Фала ти.

Ђуру изнесоше, ми поскидасмо капе, а мало после кренусмо уз Циганску Малу на више.

Стојан је целог пута шапутао: — Јазк! Такав памет и, ем писаше књиге па такој да замре у сиротиња! А да беше умреја у Турцко, у Стамбол, сас та памет ћаше ди стане Везир при Султана. — Бог да ми ти душицу прости, г. Ђуро! Ама, да опростиш и ти мени!

Кубистички декор

Нацрт за завесу балета „Арлекин" од Лапјонофа, чувеног модернистичког сликара. — Nacrt za zavesu baleta „Arlekin" od Lapjonofa čuvenog modernističkog slikara.

Пре педесет година

— 1873 године, због дефицита од 3000 дуката, тадањи Министар Просвете Стојан Новаковић затвара Народно Позориште (које се после поново отвара 7 марта 1874 године). Последња је представа била »Сељак као милионар« 10 јуна. Трупу су у том времену чинили: Алекса Бачвански, Адам Мандровић, Милка Гргурова, Сава Рајковић, Мара Ђорђевићка, Коларовић и Коларовићка, Ђорђе Пелеш, Цветић и Цветићка, Рајковић и Рајковићка, Бошњаковић и Бошњаковићка, Лигумерски и Лигумерска, Стојановић, К. Ђорђевић, П. Јовановић, Васа Поповић, Евица Гргурова, Весовићка, Пера Добриновић, Анастасијевић, Станишић, Јоксић.

— Умро Лаза Телечки, вредан и врло талентован глумац који је нарочито добро приказивао националне типове. Радио је и на позоришној књижевности и превео и посрбио око двадесет дела од којих су се многа дуго држала на репертоару а написао је и оригиналну драму »Последња деспотица«.

— Ђорђе Пелеш напушта своју дружину, а узимају је под своју управу Милош Цветић и Ђура Рајковић и воде је у Шабац.

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА
С. Б. ЦВИЈАНОВИЋА У БЕОГРАДУ
16, КНЕЗ МИХАИЛОВА УЛ. 16.

Умрла је мала, лепа балерина...

У клубу »Пријатеља Француске«, (Краљев трг. 5), целе прошле сезоне давани су интимни матинеји, на којима су неколико дилетаната манифестовали дискретно своју уметност. Међу њима, јављала се више пута и мала Љубица Тасе Поповића, која је плесала као заношљива Коломбина. Сви гледаоци били су задивљени малом и грациозном играчицом, балериномодбудућности,пљескали јој одушевљено, али мала Љубица изненада је подлегла епидемији шарлаха, 9. децембра. Са њом су сахрањене многе наде.

† Љубица Тасе Поповића. — † Ljubica Tase Popovića.

„Колективна Метода" на украјинској позорнице

Модерно Украјинско Радничко Позориште. Сцена представља „Колективну Методу", код које се не употребљују кулисе, већ се игра на отвореној бини.

Г. Ковачевић на београдској позорници

Г. Михајло Ковачевић, млади драмски уметник, који је пре две године играо Освалда у »Аве-

Г. М. Ковачевић у улози „Шајлока". — G. M. Kovačević ulozi „Šajloka".

тима« на београдској позорници, гостује ове недеље у улози Шајлока у Шекспировом »Млетачком трговцу«.

Артистички каприс

Најновији каприс америчких филмских глумица: Име на чарапи. — Najnoviji kapris američkih filmskih glumica: Ime na čarapi.

Jedno opersko gostovanje u Beogradu

Rudolf Bukšeg

G. Rudolf Bukšeg, prvi baritonist osječke opere, koji je nedavno gostovao u Beogradu u Wagnerovoj operi „Holandanin-Lutalica" najistaknutiji je pevač u ansamblu osječke opere.

Bio je do sada članom Ljubljanske i Zagrebačke opere i stvorio je veliki repertoar. Do sada je pevao glavne baritonske partije u

Г. Рудолф Букшег. — G. Rudolf Bukšeg.

sledećim operama: Tosca (Puccini), La Boheme (Puccini), Lohengrin (Wagner), Ukleti Holandez (Wagner), Vesele žene Windsorske (Nicolai), Pagliacci (Leoncavallo), Faust (Gounod), Rigoletto (Verdi), Evgenije Onjegin (Čajkovski), Nikola Šubić Zrinjski (Zajc), Manon (Masenet), Carmen (Bizet) i t. d.

Za g. Bukšega vele da je jedan od najboljih Holandeza u nas.

Песникиња и љубавница Цвета Зузорић

Сваким даном слушамо име ове дубровачке лепотице из XVI века, чији је салон био чувен а лик мио свима песницима. По жељи румунске краљице Марије, фотографисан је њен портрет од непознатог мајстора у Дубровнику.

Одговорни уредник Миодраг Михајловић-Световски. — Власник за Издавачко Удружење „Илустрација“ Иван Зрнић, директор „Илустрованог Листа“. — Тифдрук и офсет штампа Графичког Завода „Макарије“ А. Д. Београд—Земун.